

36. ՇԱՔՐՈՐ

Մեկ ժամանակը մեկ թագավորը, տղա չունենար:
Մեկ դավրեշը կը գաւ էնոր տուն:

Դավրեշ ասաց. - Թագավոր, ես խասկըցեր եմ՝ տաւ տղա չունիս, ես էնպէս պարիք մ'ենեմ, օր Աստված քե տղդե՛մ տա, օր յոթ տարին թըմըմի, տաւ օրըմ տը տա՛ս, տանիմ ծի:

Կասա. - Դավրեշ, վողաւ էղի իմ ջանին, օր տաւ էնպէս պարիք մ'անես, ծի տղդե մ'էղի, յոթ տարուց ետ գաւս, ես տամ, առիս, էրթամ:

Դավրեշն էլ մեկ խնծար կը խանա, չըրա, չիրըմ տա թագավորին, մեկ կընգան: Դավրեշ կը թոնի կէրթա, Աստվածութեն էնոր մեկ տղդե՛մ կը տա: Յոթ տարի կը մնա, դավրեշ կը գա:

Կասա. - Թագավոր, ժամանակն ա, տղդեն տո՛ւր, առնեմ, էրթամ:

Թագավոր չուզեր տալ, բայց խոսք ա տըվեր, չուզեր խոսքից ետ տանա, կասա. - Դայդե՛, ա՛ռ, տա՛ր:

Դավրեշ տղդեն կառնի, կէրթա մեկ սար՝ քարի՛մ հանեծ: Էտ քարի վերեն մեկ տաւըմ կը պաղցվի, տեսնա տուն կա քարի մեջ, մեկ ճրաքըմ կը վառվի էտ տան մեջ: Տան էրկու կըշտերն էլ կան անթիկա քարեր:

Դավրեշն էլ տղդին կը պատվիրա, կասա. - Կէրթա՛ն, էն ճրաք կառե՛ն, կը գաւս, չըպըշքի՛ն էնա քարեր, ծեռ չըտա՛ն հինե:

Տղդեն կէրթա, ճրաք կառի, ամա, տղա յա, ծեռ կը տա քարեր, քանի՛մ քար կառի, կը գա:

Եփ քարեր կը լցա ջեր, էտ տառ կը փակվի վերեն: Դավրեշ
կը փախի, կերթա:

Տըղեն էլ շատ կը լա են տեղ: Էնոր քուն կը տանի, կը մնա են
տեղ:

Տըղեն օր կը քըլնի, ուր տակ կը ծակվի գյետին, տըղեն կըն-
գի վըր ճըրռն:

Ծաւր կառնի, կերթա տըղային գյետնի տակ վեր: Կը տանի,
մեկ հախապուր վեր կը խանա տառ:

Տըղեն անոթի, ծարավ ընտելորանք շատ կը լա, կան կը գա:

Մեկ խովիվըմ են կողմեն օխչար կը պերա:

Խովիվն տըղային կառի, կերթա: Խաց կը կերցուցա, կաթ կը
կերցուցա, կը տանի տուն:

Ուր կընգան կասա. - Էսա տըղեն սար կընդեր եմ, լավ կը
շախես, կը պախես:

Խովիվն էլ կերթա օխչըրի խետ: Տըղեն ու կնիկ կը մնան
տուն:

Տըղեն կը տեսնա՝ խովիվու տուն գյեշ, մրոտ ա, կասա. -
Մայրիկ, առ էնա քարեր, տար ծախա, փարեն պեր, մե քուլ, պան
կառնիք:

Կնիկ քարեր կառի, կերթա չարսուն, օր ծախա:

Կերթա, մեկ վաճառականին կասա. - Էսա քարեր չը՞ս առնի:

Կասա. - Կառիմ, մայրիկ, գյինն ի՞նչ ա:

Կասա. - Տառ գյիտես:

Կասա. - Մայրիկ, մեկ քարին տաս օսկի տամ:

Կնիկ կասա. - Աղա՛, վըր ծի մը՛ ծըծղա, ես քու ծըծղելատեղ
չեմ:

Կասա. - Քյե քսան օսկի տամ:

Ասաց. - Դե՛, վըր ծի մը՛ խընդա, կառիս՝ ա՛ռ, չէ՛ խո թող ես
երթամ:

Ասավ. - Քյեզի տամ քանսուն օսկի:

Կնիկ կասա. - Դե տո՛ւ, տիսնանք:

Մարթն կը տա քանսուն օսկին, կնիկն կառի ուր փարեն, կը
տաննա տուն:

Տըղին կասա. - Մեկ քար ծախեցի քանսուն օսկի, էլ չըգյի-
տիմ՝ թուջար ծու՞ռ էր, թե քար կաժեր:

Տըղեն կասա. - Օր ետպես ա, էնա մեկէլ քարերն էլ ծախա, փարեն տանք, տուն շինենք, իմ խեր թղխ չեղի խովիվ, թը գա տուն:

Կնիկն էլ կասա, էնոր մարթուն կասա. - Մեր տըղին մոտ քար կա, մեկ քար ծախեցի քառսուն օսկի, խովվութեն մ'եներ, արի էրթանք, քարեր ծախենք, մեր տներ շինենք:

Խովիվ կը գա տուն:

Տըղին կասա. - Էտ քարերուց շա՞տ կա քու խետ:

Կասա. - Խա՛, տաս-տասնուխինգ քար կա իմ խետ:

Տըղին կասա. - Դե՛, իրեք, չորս խատ մ'էլ տո՛ւր, տանենք, ծախենք:

Տըղեն չորս խատ մ'էլ կը տա:

Խովիվն էլ կասա. - Արի՛ էրթանք, ծի շա՛նց տուր, թե էն թու-ջար վո՞ն ա, օր տու էնոր քար ծախեցիր:

Կնիկ կը տանի, թուջըրի տութան շանց կը տա:

Մարթն էլ կերթա էնոր մոտ, քարըմ շանց կը տա, կասա. - Էսա քար չը՞ս առնի:

Կասա. - Կառնիմ, ընչի՞ չըմ առնի:

Խովվուն կասա. - Թե շատ ունես էտա քարերուց, պե՛, քյե հեվել գյին կը տամ: Մեկը հիսուն, վաթսուն օսկու կառիմ:

Խովիվ կը հիմնա, թե էսա քարեր լավ քար են, հեվել գյին կասա:

Կասա. - Մեկ քարին օր խարիր օսկի տաս, կը պերեմ, չը-տաս, չըմ պերե:

Էնտեղ երկու քար կը տա, կառի երկու խարիր օսկին, կը գա տուն:

Կը գա, էնոր շինութեն կը շինա, լավ հագուստներ կառի տըղին, ուր:

Ճրաքյն էլ օր հիրիկուն կը վառվի, չորս մարթ ճրաքյի կըշ-տըներ կը նըստին, դիվան կենեն, գրուց կը տան:

Ամեն օրն էլ խըլիսուն էտա ճրաքյի տեղ տըսնուխինգ օսկի կը տընեն: (Ասենք, թե փար, աներևութ պան են)²⁰:

Վերջ, էտ խովիվ շատ կը զանգըննա, խանութ կը պըռնա: Մեկ տարի՛մ, երկու՛մ, տըղեն կը մնա ըտ տեղ, կապըրվեն իրարու խետ:

²⁰ Ծ.Ա.:

Օրըմ տըղեն կասա. - Ես տ'երթամ իմ հայրենիք:

Կէլնի, ուր ճրաք կառնի, կը տա ուր ճամբախ, կերթա:

Կերթա ճամբախ, կը տեսնա, օր մեկ մարթըմ մեռուկ ա, երկու մարթ էլ, կապ էցկած էտա մեռուկի ոտքեր, կը քաշեն, կը տանեն տեն ու կը պերեն, կը չարչըրեն:

Տըղեն կը խառցընա. - Մեղք ա, ընչի՞նչ էտպես կենեք:

Կասեն. - Մե փարա կեր էտոր վերեն, չիտուր, մըկա օր մեռեր ա, կը չարչըրենք փարի փոխարեն:

Կասա. - Ես էտոր փարեն տամ, առե՛ք, գացե՛ք, էտ մարթ խորեք:

Կը խանա, էտոնց փարեն կը տա:

Օսկի մ' էլ կը տա, կասի. - Ես էլ ծեր իրավունք, տարե՛ք, գէտ մարթ խորե՛ք:

Կը տա խորել, ուր ճամբախ կը պըռնա, կերթա:

Կերթա, կը տեսնա, օր մեկ տեղ մ' էլ էտպես մեռուկ մարթըմ կը չարչըրին:

Էնոնք էլ ուրենց փարի խամար կը չարչըրեն էտա քանտակ:

Տըղեն էնոնց փարեն կը տա, օսկի մ' էլ կը տա իրավունք, կասա՛ տարեք, թաղեք:

Կը թոնա, ուր ճամբախ կերթա: Օր մ' երկու կերթա, կը տեսնա, օր ուր դավրեշ էկավ հանե՛ծ:

Ասաց. - Հա՛յ, լակո՛տ, տա՛ւ ո՞ր տեղն էր, տա՛ւ ինչպե՞ս քարից էլար:

Էտ էլ դավրեշին կը պատմա ուր գըլխու գալա՛ծ:

Դավրեշն էլ կը պըռնա, էտոր կը տըլփա, էտա ճրաք ու քարեր մոտեն կառի:

Տըղեն օր էտա երկու մեռըլքեր թաղել էր, էտոնց խոգյին կէլնին խրիշտակ, հիսանի կըլըխով կը գան, դավրեշին կը պըռնեն, դավրեշին կը գանեն, տըղի ճրաք, փարեք, քարեր կառնեն, կը տան տըղին:

Տըղեն էլըմ ճամբախ կընգնի, կերթա: Կերթա՛, կը խասնի ուր խոր քաղաք, ուր խոր տան հանե՛ծ կը կայնի:

Ծառաներ կը տեսնին, կը գան, տըղեն կառնեն, կերթան տուն:

Էնոր խեր մառախից խիվընդեր ա: Օր տըղեն կը տեսնա, կը լավանա:

Տըղեն էլ մեկ քանի՛մ ժամանակ կը մնա էն տեղ:

Խեր կասա. - Իմ տըղեն պըտի կարգեմ:

Կըղանչա ուր վոզիքներուն, կասա. - Ո՞ր ախչիկ լավ ա, պի-
րեն իմ տըղին:

Տըղեն ընոնց շանց տվածին չըխալմին:

Խերն էլ տըղին կասա. - Էլի՛, գընա՛, քաղքի մեչ, որն օր կը
խալմիս, ես էն պիրեն քե խամար:

Կերթա մեյդան, մեկ աղվեսըմ կը գա հանեմ:

Աղվես տըղային կասա. - Տըղա՛, ինչ կան կը գաս:

Տըղեն կասա. - Տիւ աղվես ես, ի՞նչ գործ ունես ինձ խետ:

- Ախար տիւ ձի ասա, ես քիւ սրտի ուզած տամ:

- Ես մեկ ախչիկե՛մ կան կը գամ, տանեմ փսակվիմ:

Կասա. - Ես քե մեկ ախչիկըմ շանց կը տամ: Տիւ գընա՛ էնա
մեյդան, ոտ գա՛ր գետին, ասա՛ Զաքին Աջմաղին: Էն գախ խա-
զար ծեն կընգի գետին: Ասա՛ Զաքին Աջմաղին, բիրինջի լալա:
Օր էնպես ասես, մեկ արարըմ կէնի քիւ անեմ, էնոր հըմեն
ատամ խընձ մարթըմ կա, ամա տիւ չըվախենաս, էն քե կասա՛
ի՞նչ հրաման կէնես: Տիւ ասա՛ աղվես անճանդին էնոր
սանդուխ կուզեր:

Տըղեն գընաց, խասավ մեյդան, ոտ էզար գետին, ասավ. -
Զաքին Աջմաղին:

Գետնի տըկանց խազար ծեն էլավ:

Մեկ էլ ասաց. - Զաքին Աջմաղին, բիրինջի լալա:

Մեկ էլ տեսավ՝ արար մ՛ էլավ տիւս, էնոր հըմեն ատամ
խընձ մարթըմ:

Արար ասաց. - Ի՞նչ կուզես, ասա՛:

Տըղեն ասավ. - Աղվես անճանդին ուր սանդուխ կուզա:

Արարն էլ կուրիսավ, շոտըմ մեկ սանդուխ մ'առավ, էկավ:

Սանդուխ խընձ ջըղարի կութի մ'ա: Պալնիսն էլ խընձ թոռ-
վան խաչըռկաթ: Տըղեն առեց, էպեր, էտուր աղվեսուն:

Աղվեսն կութին էտիր գետին, պալնիս էզար վերեն, ասաց. -
ճաչի՛ր:

Սանդուխ ճաչցավ, էղավ մեծ սանդուխ:

Սանդուխ էպաց, մատնիկ մ՛ էխան, սանաթ մ՛ էխան, էտուր
տըղին:

Ասաց. - Օր էտի տանես քիւ խոր մոտ, օր քիւ խեր կը խառցնա, թե էտա մատնիկ վո՞ն ա տըվե քյե, տիւ ասա՝ քիւ ի՞նչ գործն ա: Ձի ախչիկըմ տեսեր եմ, փոխեր եմ մըր մատընկներ, առեր եմ, էկեր եմ:

Տըղեն առեց, էկավ խոր տուն:

Խեր օր տեսավ մատնիկն ու սահաթ, ասաց. - Տըղա՛, էսի ո՞ր տեղեն ա, որի՞ ախչիկն ես ուզեր:

Տըղեն ասաց. - Քիւ ի՞նչ պետքն ա:

- Ձավա՛կ, չէ՞ ես պիտի հիմանամ՝ քիւ աներոջ տուն ո՞ր տեղն ա, օր էրթանք, խարս պերենք:

Տըղեն էլ մտածեց, խեղճ-խեղճ գլընաց մեյդան:

Աղվես գինա էկավ հանեմ:

Ասաց. - Տըղա՛, ընչի՞ ես քիւ մաղղեն էրեր, կը մտածես:

Ասաց. - Տիւ ծի խապեցիր, իմ խեր աներոջ տուն կը խառցընա ձենեմ, ես ի՞նչ պատասխան տամ:

Ասաց. - Էտ խանգիստ ա, գլընա՛ մեյդան, ոտ գա՛ր գյետին, ասա՛ Դանջին Աջմանդին, իքինջի լալա, խագան՝ ծեն կընգնի գյետին: Տիւս կը գա արանքըմ: Արանքին ասա թե՛ աղվես անգանդին կասա՛ էնպես կոնախըմ շինեն, օր թագավորի սարեն էնպես չէղի, օր թագավոր վաղ տ'առնի ուր վոգիրներ, գա մըսաֆըր: Փայթոններ հազըրին, թագավորի մարթեր օր կը գան, տանես, խանես վերին հողեք: Էնպես կերակուլներ տընես հանեմ, օր մեկ կերակուլից իրեք պըրտիւն ուտեն, էն չանախ փոխեք, չանախ մ'էլ տընեք: Չալդիք, խաղ ասողներ պատրաստեք, օր էնոնք չուն հիրիկուն նըստին, չըգիտնան, թե մեկ սահաթ ա նստած, թե կես:

Տըղեն գլընաց: Ոտ էգար գետին, արանք էլավ հանեմ, աղվեսու խանքըրներ արանքին ասաց:

Արանք տըղի հանճըվեն կուրուսավ, հրաման էրաց, էտպես կոնախըմ շինվավ:

Տըղեն էկավ տուն, խոր ասաց. - Քիւ վոգիրքեր, քիւ մարթեր, որն օր ունիս, ա՛ռ, էրթանք զիաֆաթ իմ աներոջ տուն:

Թագավորն էլ ուր վոգիրքեր հավաքեց, առավ, գլընաց: Գլընաց մեյդանի գլըլիս, տեսավ, օր շենլըկըմ կա, էնոր սարից հավելի լավ:

Փայթոններով էկան հանճեններ, առան, տարան ներս: Կերակուլներ պատրաստեցին: Ամեն չանախից իրեք պըրտիւն ուտեն,

տենան, օր չանախներ կը փոխփըխեն, ուրիշ կերակուլ կը պերեն էնոնց հանձն:

Չալլիք, մուզուկեք ամեն կողմեն կը չալեն: Տեսան հիրիկուն էկած, չիմացան, թե սահա՞ք մ'ա նըստած, թե կես սահա՞ք:

Հիրիկուն էլան, գինա փայթոնով ճամխեց չում մեյդընը գլըլիխ:

Եփ օր ետ տանջան, թագավոր, վոզիրքեր զարմացան, թե էս ի՞նչ տուն էր, ի՞նչ թաղարուք էր, մեր քաղքի մեջ էսպես տուն չընքյ տեսեր էր:

Թագավոր վոզիրքերուն ասաց. - Աջա՞ք էս տան լաղըրի անուն ի՞նչ էր, դավթըրի մեջ աչկի՛, տե՛ս:

Ետոր վոզիրքեր ասին. - Մեր քաղքի մեջ էսպես տուն չըկեր:

Ասին՝ տըղային խառցնեքյ, բալքի տըղեն գյիտնա, խենքյ ընոր աներոջ տուն վի՞ր տուն ա, անուն ի՞նչ ա:

Տըղային խառցընեցին, թե քու աներոջ անուն ի՞նչ ա, վի՞ր տուն կասին:

Խեղճ տըղեն էլ չըգյիտեր աներոջ անուն, յան տան անուն:

Ասին. - Տըղա՛, տու պետք ա գյիտնաս, օր մենքյ պատրաստութեն տիսնանքյ, էրթանքյ, քյե փսակինքյ:

Տըղեն էլ ասավ. - Լա՛վ, հիրիկուն ծե կասեմ:

Տըղեն էլ խեղճ, մաղղեն էրաց՝ ես էրթամ ի՞նչ ասեմ, ի՞նչ չասեմ, ընչի՞ ծի խապեց էսա աղվես:

Տըղեն էլ խեղճ սեֆիլ, ծեռքեր տըրե ծոց, գլընա՞ց մեյդան, աղվես էկավ հանձն:

Աղվես տըղին ասաց. - Ի՞նչ կը մտածես, ծեռքեր տըրեր ես ծոց:

Ասաց. - Իմ խեր ծի կը խառցընա, թե քու աներոջ տան անուն ի՞նչ ա, մեկ հիմանանքյ, էրթանքյ, քու կնիկ պերենքյ:

Աղվես ասավ. - Քու ի՞նչ գործն ա, գլընա՞ ասա՝ թ՛ էնոնց խելին պատրաստա, գան, առնեն էնոնց խարս, էրթան: Ու շոտ տառցի՛, արի՛ իմ մոտ:

Տըղեն էլ գլընա՞ց, խոր ասաց. - Դադո՛, քու ի՞նչ գործն ա, քու խելին պատրաստա, գացե՛քյ, խարս պերե՛քյ:

Տըղեն էլ տանջավ, գլընա՞ց մեյդան: Աղվես էկավ հանձն:

Աղվըսուն ասաց. - Քու ասածներ իմ խորն ասի, էկա:

Աղվես տղին ասաց. - Գյընա՛ մեյդան, ոտ գա՛ր գետին, ասա՛ Դաջին Աջմաղին: Խազար ծեն կընգի գետին: Ասա՛ Դաջին Աջմաղին, իվչընջի լալա: Արաբըմ տուս կըլնի, հերեկի արաբ խընծ էնոր ակընջներ չըկա, բայց չըվախենաս: Ասա՛ աղվես աֆանդին կասեր՝ Բարկղիզա խանըմ պատրաստեն, քանսուն խատ էլ հուրի-փարի խետ՝ տաս սիվտակ ջըլերով, տաս կարմիր ջըլերով, տաս կանաչ ջըլերով, տաս տեղին ջըլերով: Ասա՛ ու տանջի՛, արի՛:

Տըղեն գյընաց, ոտ էգար գետին, արաբն էլավ տուս, աղվեսու խաբըրքեր ասաց էնու ու տըղեն ետ տանջավ:

Խոր ասաց. - Պատրաստա՛ քու խելիք, ա՛ռ, գյընա՛, քու խարս ա՛ռ, արե՛:

Թագավորն էլ ուր խելիք պատրաստեց, առավ ու գյընաց:

Գյընաց մեյդընի գյըլիխ, գինա փայթոներ պերին, տարան տուն: Եփ օր գաջին տան մեչ նըստան, կերակուլ կերան, մինչև առավոտուն սազեր զարկին, քեֆ-ուրախութեն էրին, առավոտուն խարս պերին էն տեղ՝ Բարկղիզա խանըմ, օր աչքերով մարթ չըկանա թամաշա էնա, լիս մոտեն կերթա:

Քանսուն խատ հուրի-փարիքյն էլ օր էկան, առան, էկան տուն: Տըղի վերեն փըսակեցին, խաղ ու խաղտուն, ուրախութեն:

Թագավորի կին, ուր ուզած կըխտերով ու խարսն փարիներով մեկտեղ նըստած կերակուլ կուտեն:

Եփ օր խարս կազու միս կուտա, օսկըռները կը թալա ուր թեզնիք վեր:

Վոզիրի կըխտերն էլ աչք կը տան էտի, էտա տեսակ կենեն:

Եփ օր խաց կուտեն, կը պըռծին, կէլի, ուր ծեռքեր կը լըվա խարս, ծեռքեր կը ցանա սենյակի մեչ, էնպես օր կը ցանա, ամուշ խոտըմ կընգի էտա մազալ:

Էտ մեկ վոզիրի ախչիկ, էն էլ էնպես էրաց:

Եփ օր էնպես էրաց, թեզնիք վեր թալած օսկըռի մեկ թըռավ, տըպավ թագավորի կընգան, գյըլիխ կոտռեց:

Շատ էնոնց վերեն ամչըցան:

Փեսին էլ աղվես աֆանդին մեկ մորթե ջուլ մ'ա տվեր, ասեր՝ էնա խագիր քու ջըլերու տակ, թե մեկըմ քեռ դուշման էղի, քեռ չըկանա պան էներ:

Խարսնիս ցըռված, ամեկ ուր տեղ գյընաց:

Թագավորի տղղեն ուր ընգերներով գացին, հախալորի վրեն լըվացվան: Թագավորի տղղեն ուր ճըվեր իտու վեր, էնու ընգերներ էն մորթ տեսան:

Ասին. - Էսա ի՞նչ մորթ ա՝ տալ խազյիտ ես:

Էն էլ ամոթու էխան ուր մորթ, էթալ ոտաց ճամբախ:

Եփ օր էնպես էրաց, էտոր կնիկ ուր փահիքյներով տընեն էլան եղվընիկ, թըռան, գացին:

Էրթալու ժամանակ տուն ասաց. - Շաքրոյի սիրտ իմ հետևն ա, թը գա Կավ-Քուվ, ծի կընդի:

Եփ տղղեն էլ տուն էկավ, տեսնա, օր ոչ կնիկ, ոչ պան տուն չըկա:

Մոր կասա. - Հո՞ւր ի իմ կնիկ, դի՞ր գացին:

Մերն էլ կասա. - Էղան եղվընիկ, գացին:

Տըղեն կասա. - Պա՛մ չասի՞ն հեչ:

Կասա. - Էրթալու ժամանակ ասավ՝ Շաքրոյի սիրտ իմ հիտևն ա, թը գա Կավ-Քուվ, ծի կընդի:

Տըղեն էլավ, հիտև գըլնաց:

Մերն էլ ընգավ տղղի հետև, գըլնաց:

Գացին մեկ օրըմ, էրկու, մեկ սարի՛մ հանեմ մըսաֆըր էղան, էնտեղ մուրըն էտու վերենքյտեր: Էն տեղն էլ հերըմ կա: Հերի մեչ մըսաֆըր մտան, մեկ մեծ քարըմ կա հերի տառ, տղղեն էտու ետ, մտան հինե: Չու՛մ հիրիկվան սահաթ էրկըսվին մեր տեսավ, օր դև մ՛ էկավ:

Տըղեն քըլնուկ ա:

Դև ու մեր փըշու՛մ գրուցեցին տըռան հանեմ:

Մոր սիրտ դևու վերեն ավիրավ:

Մերն էլ դևուն ասաց. - Արի՛, էրթանք տուն, տալ էլ մե պես պառկինքյ:

Դևն ասավ. - Չէ՛, ես չըմ գըխշընար, կը վախենամ քու տըղից:

Ասավ. - Տալ դև ես, էնի հիսան ա, ի՞նչ կը վախենաս, արի՛ էրթանքյ:

Ասավ. - Չէ՛, էն մարթ, օր էսա քար տըվեր ա ետ, էնի շատ կտրի՛մ մարթ ա:

- Է՛, մեր ասաց,- ապա ի՞նչ էնենքյ, ի՞նչ չենենքյ, ես քյն շատ կը սիրեմ:

Ասաց. - Տիւ հեօօր գլիշեր եղիր սուք խիվանդ, օր քիւ լաճ ասա՝ քյե ի՞նչ պիտի, տիւ էլ ասա՝ էնա սարու հետև խաղողի հեգլի՛մ կա, երթաս, էն սարի հիտևու հեգիւց խաղող պերես, ես կը ժըրիմ: Օր էն էլ երթա հեգիւց խաղող պերա, Կարմիր դևըն կա ընտեղ, էն դև կը գա՛, ըզքիւ տըղեն տ՝ ուտա, ես չըխտ տը գա՛ն, ըզքյե առնեն:

Քյընան չու՛մ խըլիսուն, խըլիսուն մերն եղեր ա խիվանդըն, ծանտըր խիվանդ:

Լաճն էլ կասա. - Ի՞նչ եղավ քյե, հելի՛ երթանքյ, ի՞նչ պիտի, ի՞նչ չըպիտի քյե:

Մերն էլ ասաց. - Ես հեօօր երազ եմ տեսեր, էնա սարի հետև հեգլի՛մ խաղող կա, երթաս, էն խաղող պերես, ես կը ժըրիմ, չէ՛ ես կը մեռնիմ:

Տըղեն էլ էլավ, գյընաց: Տեսավ, օր սարի հետև հեգլի՛մ խաղող կա, շենլըկ մ՝ էլ գի հեգիւ գյըլիխ:

Տըղեն գյընաց, մեկ ախչիկըն կանչեց փանջարից, ասաց. - Տիւ վո՞ն ես, տանցիր, Աստօու սիրուն եղի, քանի Կարմիր դև չէկե քյե կերի:

Տըղեն ասաց. - Տիւ ամտըլա՛ չասիր, օր ասիր, ես չըմ երթա, էն դև թը գա՛, խենքյ ի՞նչ տ՛ենա ծի:

Մընաց, տըղեն էլ նստավ ընտեղ, չէկավ:

Տեսավ, օր դևըն ըն կողմեն էկավ, բարդի ծառըն տըրեր վեր թիվին ու ջանտըկներ շարեր վըր թիվին, կը գա՛:

Դև եփ օր էկավ, ըզտըղեն տեսավ հեռըվանց, ասաց. - Խողածի՛ն, իմ աչիչ հանճըվեն հեռացիր, քիւ մեղքյն էլ չընգի իմ վիզ:

Տըղեն էլ ուր տեղեն հիրար չառավ, մընաց նըստուկ:

Դև էկավ խընդ տըղեն, տըղեն թուր քաշեց, գյընաց հանե՛ծ: Դև փախավ, զինքյ էթալ խոր, քար մ՛առավ վերեն:

Տըղեն էլ գյընաց, թուր մ՛եզար, քար կըտրեց, էճավ, դևու մեչքն էլ կտրեց, երաց երկու կըտոր:

Դև ասաց. - Տըղա՛, մեկ էլ գար:

Տըղեն ասաց. - Չէ՛, մարթու դըրք մեկ ա, քյե հիրար տո՛ւր:

Դև զինքյ հիրար էտու, եղավ երկու կըտոր, մընաց ուր տեղ:

Տըղեն էլ էլավ, գյընաց ախչիկ մոտ:

Ասավ. - Տիւ ի՞նչ ախչիկ ես ըստա՛:

Ախչիկն էլ էլավ, էկավ տըղի գյըլիխ պագյեց, ասաց. - Ես մեկ հարուստ մարթու մ'ախչիկ մ'եմ, դև էկավ, ծի փախուց, էպե ըստնա:

Տըղեն ասաց. - Էլի՛, քյե ճամխեմ, գյընա՛, քիւ խոր երկիր:

Ախչիկ ասաց. - Ես մինակ չըմ գյըխշընա էրթա, ոտնով էլ տաս օրվա ճամբախ ա:

Տըղեն ասավ. - Դևուն ծի, պա՛մ չըկա՞ Եսա հօղեքյ:

Ասաց. - Դևուն երկու ծի կա էնա հօղեն, եթե կանաս պերես տուս, գամես, մարթ խեծի, երկու սահաթ մարթ կը տանեն իմ խոր քաղաքյ:

Տըղեն էլ գյընաց, երկու ծին հօղից էխան տուս, գամեց, դևու տընեն էլ ինչկանդար թանգագին պաներ կեն, երկու խուռչի էլից, էթալ ծիանքըներու քամակ, ախչիկ խեծուց վըր մեկ ծիուն, ինք վըր մեկ ծիուն, տըվին ճամբախ, գացին:

Տարավ ախչըկե խոր քաղաքյ, ախչըկե խոր տուռ պայա էղան: Ախչկա ախպըրներ, խեր էկան հանեծ, տարան տուն, խընդացան վըրեն:

Տըղին ասին. - Արե՛, մեր ախչիկ տանքյ քյե:

Տըղեն ասավ. - Ախչիկ իմ քուրն ա, ես կերթամ խընդ իմ դանդին:

Տըղեն էլավ, ծին խեծավ, էկավ:

Էկավ հեգին, խուռչի՛մ խաղող էլից ու առավ, էկավ էնոր մոր մոտ:

Դև օր տեսավ տըղեն գի էկավ, ասավ. - Եսի օր Կարմիր դևու ծեռնեն պըռծավ, զաթի տը գա, ծի էլ տը սպանա:

Մոր ասաց դև. - Էղի սուք խիվանդ էլման, օր կասա՞ քյե ի՞նչ պիտի, ասա՞ էրազ տեսեր եմ, էնա Սև սարի հետև մեկ խնծարի ծառըմ կա, էրթաս ըն խնծարներ պերես ծի, ես կը ժըրեմ: Օր էրթա էն տեղ, ասլան էնոր մաբադարն ուր ծաքյերով: Թե ասլան գէնի ուտա, թի չէ, չարա չէղի էն տըղի խետ:

Դև գյընաց պաղկըվավ, տըղեն խաղող էղիր մոր հանեծ:

Մեր խաղող կերավ, գինա մախսուս էղավ խիվանդ:

Տըղեն էլ ասաց. - Մարե՛, քյե ի՞նչ պիտի, ի՞նչ չըպիտիր, չըժըրա՞ր տու:

Ասաց. - Ես էրազ տեսեր եմ, էնա Սև սարի հետև բաղչա կա, ըն բաղչի մեջ խնծար ա, պերես, ես ուտեմ, օր ժըրիմ:

Տղդեն էլավ, գյըննաց: Գյըննաց տեսավ, օր սարի հետև քաղ-
չե՛մ կա, խնծհոր կա մեջ: Գյըննաց քաղչի մեջ, տեսավ, օր էրկու աս-
լանի ծաքյ էկան հառեմ, փաթախովան ոտներ, խընդորնաց գաճիմ
քաղչի մեջ:

Տղդեն խուռջի՛մ խնծհոր քաղեց, տեսավ օր ասլան ընտեխեն
էկավ, կրակ ոտներուց կը թալնա:

Ասլան էկավ խընծ տղեն, տղդեն թուր քաշեց, գյըննաց
հառեմ, թուր մ'էգար ասլանին, գյըլիխ չուր վիզն էրաց էրկու
տապակ, առավ խնծհորն, էկավ: Էտա էրկու ասլանի ծաքյեր
հընգան հետև: Տղդեն էլ առավ, էկավ խետ:

Տեսավ, օր տղդեն էկավ, ասլանի ծաքյեր գի խետ, վախե-
ցավ, ասավ. - Էսի, օր ասլան էլ ըսպանեց, ծաքյերն էպի, ես էլ
պա՛մ չըմ կենա էնեմ, էլնեմ, թոնեմ էրթամ:

Դև էլավ, տ' էրթեր, մեր ասաց. - Մ'էրթա՛, տեսնանք, արի
ճարե՛մ կընդիմք էտոր:

Դև ասաց. - Թե կանաս էնոր աչքեր խանես, չըխտ ես կը
գա՛մ, չէ, չէղի՛ր, ես չըմ գյըլխըննա գա՛մ:

Մեր ասաց. - Ապա ի՞նչըխ աչքեր խանեմ, ի՞նչըխ էնեմ:

Ասաց. - Ա՛ռ էնա միլ քու խետ, եփ օր կը քյընի, թա՛լ, աչքեր
խա՛ն:

Տղդեն էլ էկավ տուն, խնծհորներ էպե, մեր կերավ, ծիմ էլ
տարավ, կապեց, արածաց, ասլանու ծաքյերն էլ գաճիմ ծիու
մոտ:

Գյիշեր տղդեն քյընավ, մեր միլ էթալ, գաչքեր էխան:

Խըլիսուն մեր էլավ, դևուն կանչեց, ասաց. - Արի՛, աչքեր
խաներ եմ, տղեր եմ քեբեր, արի տար, ի՛նչ կենես, էրա՛:

Դևն էլ էկավ, զոտներ պըռնեց, տարավ էթալ խոր ըգտղդեն:

Դևն ու էնու մեր գաճիմ էնոնք քյեֆի խետ:

Էտա ասլանի ծաքյերն էլ կերթան, թե կաքա՛վ էղի, թե խաց
էղի, կը թալեն էտա խոր վեր, տղդեն կուտա:

Մեկ քանի՛մ ժամանակ կը մնա էտպես տղդեն խորի մեջ:
Մեկ օր տղդեն լսավ, օր ուր կըշտեն խըփըսթոցըմ կը գա, տղդեն
ծեռ կան ածուց, աղվես մ'իմգա՛վ ուր ծեռ, պըռնեց գաղվես:

Տղդեն ասաց. - Աղվըսու պոչ պըռնեմ, խեմ աղվես ծակըմ
վեր ծի չըխանե՞ր տաւս, հալքա՛թ տեղըմ վեր էկեր ա:

Տղդեն աղվըսու պոչ պըռնած, հիտև աղվըսու կերթա:

Աղվես տարավ, չուճ սահաճ մը ճանապարհ գլետնի տակը վեր, ըզտըղեն էխան տուս:

Տըսու շավեն եզար տըղի իրեսնը վեր, տըղեն ափըլփեց գլետին, հիմացավ, օր տուսն ա, զաղվես էթող, գլընաց:

Մեկ, թե օր մ'երկու տըղեն մընաց ըն տեղ նըստուկ:

Մեկ օր տըղեն լսավ, մեկ բազըրգան մ'էկավ, զանգանի ծե-
ներ, կալաբալաղ տըվի վերեն, կը գա: Բազըրգան օր էկավ, ճամ-
բախ վեր տ'ընցըներ, տըղեն էլ բաշլայեց խաղ ասել, բոռալ:

Բազըրգանի տերն էլ ասաց. - Գանցե՛ք, խենք էնա ի՞նչ
մարթ ա, նըստեր խաղ կասա:

Գանցին օր տեսան մեկ կոր, ալիլ մարթըմ նըստեր ա ըտեղ:

Կը գան, բազըրգանի մեծին կըսեն, թե՛ կոր, ալիլ մարթ մ՛
ա, նըստեր ա ընտեղ:

Բազըրգանի մեծ կասա. - Գանցե՛ք, պերե՛ք, առինք
էրթանք մեր խետ, խեղճ ա, մեղք ա:

Կէրթան, կը պերին:

Բազըրգաններ կէրթան, մեկ հախպըրի՛մ վերեն էնոնց
պեռներ կը թալեն, կը նըստին էն տեղ:

Բազըրգանի մեծ կը խառցընա, թե՛ ի՞նչ ա էղեր քու աչքեր,
անլա էնտեղ ինչ կէներ:

Էն էլ կը պատմա ուր գլըլխու գալած:

Բազըրգան կաչկա էնու ջեբքեր, աչքեր գի ջեբքեր:

Էն էլ աչքեր կը խանա, տընա ուր տեղ, տըղեն էլ ծեռ կը տա
ուր ջեբ, էն պերած խնծիրներուց էրկու խատ գի ջեբ, թոռմըներ,
կը խանա:

Թուջար կը խառցընա. - Էտա ի՞նչ խնծիր ա քու ջեբ:

Էն էլ կը պատմա:

Թուջարն էլ կառի, կը տընա ճըրու մեչ, կը կակղըցուցա
էտա խնծիրներ, կը քըսա վըր աչքերուն, աչքեր կը ժըրի:

Թուջարն էլ տըղին կասա. - Արի՛, քյե տանես իմ խետ:

Տըղեն կասա. - Չը՛մ իգար, դառող կա ծի, կէրթամ հիտև իմ
դառողին:

Թուջար կէրթա: Տըղեն էլ կէլնի, կէրթա էն հեր խեմ՝ իմ մեր
ու դեն ընտեղն են, թե՞ էն տեղ չեն:

Կէրթա, օր տեսնի գի էրկուսն էլ էն տեղ հեր վերն են:

Դև կէլնի, օր փախի, տըղեն կասա. - Չէ՛, մը՛ փախիր, ես քյե պան չըմ էնե, տիւ ծի պան չըս էրեր:

Դևն էլ կանի ընտեղ: Տըղեն կերթա, ղզթուր կառի, մոր ոտներ, ծեռքեր կըտրա, քալա ընտեխ: Կէլի, կերթա խեմ՝ իմ ծին ի՞նչ ա էղեր:

Կերթա ծիու մոտ, կը տեսնա, օր ծին կապուկ ա: Էնոր կապած տեղ էնքան ա էնու կըշտըներ կան էկեր, օր գյետին էղեր ա թոզ, ծին չու՛մ էնու ծընգվեր խըթվեր ա մըչ թոզին:

Էտա ասլանի ծաքեր տիրած ան, չըն թողած ջանաւարըմ գա մոտ, յան մարթ գա տանի, ամա՛ ծին անթոնե կողիւմ չըկա, օր քյեւա:

Էն էլ կը տաննա վըր դևուն, կասա. - Արի՛, քյե պան չըմ էներ, իմ ծին տընիս վըր քիւ թկին, առինքյ, էթանքյ ասլանի բաղչեն:

Դևն էլ կը գա, ի՞նչըխ մարթ ուլըմ տընա ուր թկին, տընա ուր թկի վըրեն, կառնի, կիյա ասլանի բաղչեն: Ծին կը թոնին բաղչեն, ասլանի ծաքերն էլ թոնի բաղչի մեչ ու ինքյ, տըղեն կը տա ճամբախ, կերթա:

Կերթա, մեկ տաշտըմ կը տեսնա, օր վարանըմ գարկուկ էտ տաշտի մեչ:

Քանի օր կերթա, էտա վարան ուր աչիչ հանեծեն կեռանա:

Էն էլ կասա. - Յերեկ նըստիմ, գյիշեր էրթամ, խեմ ի՞նչ վարան ա, օր իմ հանըմվեն կը փախի:

Յերեկ կը քյընի, գյիշեր կերթա, կը խասի: Կը տեսի, օր գա չըկա վարանի մեչ, տանտակ վարան:

Կասա. - Պառկիմ ըստա, քյընիմ, խանգստանամ չու՛մ առատուն: Դալբաթ էսա վարանին տերըմ կա:

Խըլիսուն կը տիսնա, օր իրեքյ մարթ էն կողմեն կը գան: Էլ հիրարու կը գանեն ու կը տըլփեն, կը գան:

Կը խառցընա. - Ընչի՞ իրարու կը գանեքյ:

Էնոնքյ էլ կասեն, թե՛ մեր խեր մեռեր ա: Էնու մալի վըրեն կը կըռվինքյ, քյար չընքյ ինգիր:

Էտ էլ կասա. - Էկեքյ, ծի քյար ղցկեմ, ծեր խոր մալ ի՞նչ ա, պերեքյ մեչտեղ:

Ընոնքյն էլ կասեն. - Մեր խոր իրեքյ պան կա, մեկ աներուք գըլխանոց, մեկ սուֆրա ա, մեկն էլ սըջադա ա:

- Լա՛վ,- կասա,- էն գյըլխանոցի մարիֆաթն ի՞նչ ա, էն սուֆ-
րի ու սըջադի մարիֆաթն ի՞նչ ա:

- Էսա գյըլխանոց տա՛ւ տընես քա՛ւ գյըլիխ, էլ մարթ քյե
չըտեսներ: Էնա սուֆրեն օր տընես քա՛ւ հա՛ռե՛ճ, ի՞նչ ուզես, կը գա՛
մեչ, կուտես, էնա սըջադեն էլ, օր նըստիս վըրեն, ասիս՝ սըջադա՛,
ծի առ, տար, դի՛ր ուզես, քե կառի, կը տանի դեն:

Կասա. - Շա՛տ լավ, գա՛ցե՛ք, իրեք քա՛ր պերե՛ք, տըվե՛ք իմ
ծեռ, ծե ասեմ:

Իրեք քա՛ր կը պերեն, կը տան տըղի ծեռ:

Տըղեն էլ ըգքա՛րեր կը թա՛լա, կերթան, կընգնին սարի տակ:

Էն ասաց. - Դե որ շոտ էրթա, քա՛ր մ՛առի, գա՛ ըստա, ո՛ր մեկն
ուզա, կը տամ էնոր:

Էնոնք գա՛ցին քա՛րերու հետև, տըղեն նստավ վըր ծածկո-
ցին, սուֆրեն իղի՛ր գի՛ք, գյըլխանոց իտի՛ր գյըլիխ, ասաց, - Քյենե
կուզեմ, ծածկո՛ց, ծի տանես Կավ-Քա՛ւ երկիր՝ Բա՛րկղիզա՛ խանը-
մի մոտ:

Աչք խփեց, էպա՛ց, էճա՛վ Բա՛րկղիզա՛ խանըմի տան հա՛ռե՛ճ:

Էն գյըլխանոց գի՛ գյըլիխ, մարթ գէնի չըտեսիր: Տեսնա, օր
Բա՛րկղիզա՛ խանըմ պերած են, կը կախեն:

Էն էլ թուր մ՛ էթա՛լ, չըվան կտրեց: Էտա կախողներն էլ գա՛ր-
մացան, թե չըվան ընչի՞ կտրավ:

Ասին. - Վնաս չըկա, անգամ էլ կախենք:

Կախեցին, դի՛ր մ՛ էլ թուր էթա՛լ, կտրեց:

Ասին. - Ջա՛նըմ, էսի մարթ կա, կը կտրա, չըվանի վըրեն
կտրելու տեղ կերևա:

Կասեն. - Աներևու՛թ գյըլխանոց կա էսա կտրողի գյըլիխ,
մենք չընք տեսնա, էնի կը կտրա:

Կանչեն կասեն. - Մա՛րթ, տա՛ւ վո՞ն ես, ի՞նչ ես, ի՞նչ ես,
ջը՞նս ես, փա՛րի՞ ես, ծեն տուր:

Ասաց. - Եսն եմ, ընչի՞ էտա ախչիկ կը կախեք, ծի ասեք, օր
էլնիմ հերևան:

Ասին, թե. - Էսա ախչիկ գա՛ցեր, մեկ տըղեմ՝ խապեր, առեր,
ըգտըղեն թողեր, էկեր: Տըղեն էլ էկեր ա հիտև էնոր: Խը ճա՛մխին
շատ նեղութեն ա ընգեր: Տըղի մեղաց մեր երկիր կրակ կը թափի,
էսա ախչիկ տը կախենք:

- Է՛,- կասա,- մըկա օր տըղեն գա՛ն ըստա՛ն, գախչիկ չը՞ք կախի:

Կասեն. - Չէ՛, ուխտ եղի, մընք պա՛ն չենենք:

Տըղեն էլ գլըխանոց կառի, կը տընա՛ ծոց, կերևա:

Ընտեղ ախչիկ տըղին կը ճանչընա, տըղեն՝ ախչըկեն: Էտ հուրեք, ինչ օր խընդ ախչըկեն են, կը տանեն, ըգտըղեն պատիվ կը պըռնեն:

Թե տաս օր, թե քսան օր հիրարու խետ քյեֆ-ուրախութեն կենեն:

Տըղեն էլ ախչըկեն կասա. - Դե՛, էլի՛, երթանք մեր երկիր:

Ախչիկ կասա. - Ես կանամ էղիմ եղվընիկ, թըռիմ, տա՛ն ի՞նչըխ տիյաս:

Տըղեն էլ կասա. - Ես էլ խանգիստ կերթամ:

- Տա՛ն ինչպե՞ս տիերթաս:

Տըղեն էլ կասա. - Ծածկոցըմ կա ձի, օր թե նըստիմ վըրեն, ասիմ՝ ձի տար իմ խոր տուն, ձի կը տանի ըմ տեղ:

Տաննա, տըղեն կը խառցընա. - Տա՛ն ընչի՞ ձի թողիր, էկար, ես էկա, ճամխըներ էնքան նեղութեն քաշիցի:

Կասա. - Էն մորթ, օր աղվես աֆանդին էտուր քյե, տա՛ն թալեցիր ոտաց ճամբախ, ես էլ հըռըկա, թողի, էկա:

Էն ու ախչիկ դարիս կը նըստին ծածկոցը վեր:

Կասա. - Ծածկոց, ձի տանես էն ախչըկե խոր տուն, օր ես դեուց ագատեցի, տարա ուր խոր տվի:

Աչք խփին, պանան, կը գան վաճառականի տա՛ն կեճին:

Կերթան տուն, մըսաֆըր կեղին: Ախչիկ օր էն կը տեսնի, հիրարու վըրեն կը խընդանան:

Ընտեղ վաճառական շատ էնոնց պատիվ կը պըռնա, քանի՞մ ժամանակ էն տեղ կը մնան:

Ըն տեղեն կելնին, վաճառականից քանի՞մ խատ թանգագին պաներ կառին, կը գան: Կը գան, քաղքեն կելին, կը նըստին ծածկոցը վեր:

Կասա. - Ծածկոց, ձի տանես ասլանու ծաքյերու մոտ, իմ ծիուն:

Աչք խփեն, պանան, բաղչի մեչ կեճին: Տեսնա, օր ծին լացե՛ր, էլեր ա հառճին ծին: Ասլանի ծաքյերն էլ մեծոցած: Ընտեղ

կելին, երկուս ըզծին կը խեծին ու ասլանի ծաքեր հետև կառին,
կը գան խոր տուն:

Նորեն խեր, ուր վոզիրներ կերթան հառեճ, կը պերեն, խինգ-
վեց օր ուրենց քյեֆ-ուրախութեն կենեն:

Երկնուց իրեք խնձիր կընգի, մեկ ասողին, մեկ լսողին, մեկն
էլ չըլսողին:

